

בס"ד, כ"ח תשרי התשפ"ו

בכורות כ"א – מחוסר זמן במעשר בהמה, טינוף, קניית בהמה מישראל וחררת דם

שאלות:

1. הטלה של יואב נולד ביום האחרון של שנת המעשר. האם מעשרים אותו עם העדר?

מחוסר זמן במעשר בהמה

- בסוף הדף הקודם ראינו ברייתא על גדייה שילדה שלוש בנות וכל בנותיה ילדו שלוש שלוש, וכולן נכנסות לדיר להתעשר (כי נולדו באותה שנה), ורבי שמעון אמר שראה גדייה שעושה בתוך שנתה.
- הגמרא שואלת מה ההבדל בין תנא קמא לרבי שמעון, ועונה בשלוש האפשרויות, שראינו בדף הקודם בהסבר בין מה שרבי יהושע שמע, לבין הסברא שלו עצמו:
 - או שנחלקו במקרה שהבנות טינפו בתחילת החודש השביעי ללידתן (רבינו גרשום) ונחלקו בדעת זעירי, אם אחרי טינוף בהמה לא מתעברת שלושים יום, רבי שמעון סובר שהיא מתעברת קודם, ולכן מתעשרת.
 - או שנחלקו אם בהמה יולדת למקוטעין (לפני חמישה חודשים שלמים).
 - או שנחלקו אם מקצת היום ככולו: רבי שמעון סובר שכן, ולכן בהמה יכולה להתעבר ביום השלושים לטינוף וללדת ביום האחרון של השנה, ותנא קמא סובר שלא.
 - ויש גם אפשרות נוספת להסביר, שהבנות ילדו ביום האחרון של השנה, ונחלקו אם ולד כזה, שעדיין מחוסר זמן (פחות משמונה ימים), נכנס לדיר להתעשר: רבי שמעון סובר שכן ותנא קמא סובר שלא.
- והגמרא מביאה ברייתא שתומכת בהסבר הזה שבה רבי שמעון בן יהודה אמר בשם רבי שמעון שמחוסר זמן נכנס לדיר להתעשר, והוא כבכור: כמו שבכור קדוש לפני זמנו (ישר מהלידה) וקרב אחרי זמנו (מהיום השמיני), ככה גם מחוסר זמן במעשר.
- הגמרא שואלת: למה ללמוד מבכור ולא מקדשים, ששם לא מקדישים מחוסר זמן? הגמרא עונה שמבכור יותר סביר ללמוד, כי בכור ומעשר דומים בארבעה דברים: לא נפדים, קדושים גם בעלי מום, תמורתם לא קריבה, ובעלי מום נאכלים בלי פדיון.
- הגמרא מקשה: אדרבה, מקדשים סביר יותר, כי להם מעשר דומה בארבעה דברים: באים זכר ונקבה, צריך להקדיש אותם, הם לא מתנה לכהן, ובאים מהפשוטים ולא מבכורים.
- הגמרא מתרצת שרבי שמעון לומד דווקא מבכור בגזירה שווה "העבֶרָה העבֶרָה", כי בבכור נאמר "והעבֶרָתָּ" ובמעשר "כל אֲנֶשֶׁר יֵעֶבֶר".

2. כבשה של דוד פלטה משהו לא ברור לפני שילדה. איך יודעים אם זה נחשב ללידה?

מהו טינוף

- המשנה אמרה שטינוף הוא סימן ולד בבהמה דקה, והגמרא שואלת מהו טינוף?
רבא אמר שהטינוף הוא, כמו שאומרים הרועים, ולד שנעצר ברחם ונימוק.
שמואל אמר שהוא כעין אבעבועות של דם. וצריך להראות אותו לחכם.
הגמרא שואלת מנין חכם יודע, ורב פפא ענה שהכוונה לרועה חכם (מומחה).

רב חסדא אמר שיצירת הוולד באשה ארבעים יום, שרק לאחר 40 יום המפלת מטמאה
טומאת לידה, ושאל בכמה זמן היא בבהמה, לעניין שנחשב ולד לפטור את הרחם מבכורה.
רב פפא ניסה להוכיח מזעירי, שאמר שאין טינוף פחות משלושים יום, ששלושים יום הם
זמן יצירת הוולד בבהמה. אבל הגמרא דוחה את הניסיון: כי זעירי דיבר על ההמתנה
מטינוף להתעברות נוספת: אחרי טינוף בהמה לא מתעברת שלושים יום. ושאלת רב
חסדא נשארה ללא תשובה.

3. אליהו קנה מיהודי כבשה, והיא ילדה זכר. המוכר לא אמר אם ביכרה. האם הוא בכור?

קניית בהמה מישראל וספק בכורה

- הגמרא שואלת מה הדין בלוקח מישראל? כי המשנה דיברה בלוקח מגוי.
רב אמר שהוולד בכור ודאי, כי אילו ביכרה המוכר היה משתבח בכך, שיותר לא צריך לתת
את הולדות שלה לכהן.
שמואל אמר שהוא ספק בכור, כי ייתכן שהמוכר חשב שהקונה רוצה אותה לשחיטה ולכן
לא טרח לספר.
רבי יוחנן אמר שהוולד חולין ודאיים, כי אילו לא ביכרה, המוכר היה מודיע לקונה כדי שלא
יכשל באיסורי בכור.
הגמרא מביאה ברייתא כדברי רבי יוחנן שאומרת שמוכר בהמה לשחיטה בארבעה זמנים
בשנה שקונים בהם לשחיטה צריך להודיע אם מכר באותו יום את אמה או את בנה (בגלל
האיסור לשחוט "אותו ואת בנו" ביום אחד), ואם לא הודיע, הקונה שוחט ולא נמנע.
הגמרא שואלת אם זו קושיה על דעת רב ושמואל, ועונה שלא: כי שם הדבר נקבע כחובת
המוכר, שחכמים הטילו עליו להודיע, וכאן הדבר תלוי בקונה, שצריך לתת את הבכור לכהן.

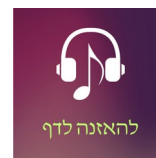
4. פרה של שלמה הפילה חתיכת דם. האם הוולד הבא שלה עדיין בכור?

חרת דם שנשפעה מבהמה

- המשנה אומרת שרבי אליעזר בן יעקב אמר שבהמה גסה שעדיין לא ביכרה ושפעה חררת
דם, החררה תיקבר, שמא היה בה ולד זכר שנימוק, והוא אסור בהנאה כבכור, והבהמה
פטורה מהבכורה.
רבי חייא הביא ברייתא שאומרת שחררת דם לא מטמאה כנבילה לא במגע ולא במשא,
והגמרא שואלת: אם היא לא מטמאה, למה תיקבר?
בתחילת הדף הבא הגמרא עונה שכדי לפרסם שהבהמה פטורה מבכורה.
והגמרא שואלת: אם החררה נחשבת ולד גמור שפוטר מבכורה, למה היא לא מטמאה?

הדף לע"נ
אמו"ר שלמה חיים משה ב"ר שמואל מנחם הכ"מ
גלב"ע י"א כסלו התשפ"ו

רבי יוחנן ענה שהנפל שנימוק בטל ברוב הדם שבחררה.
והגמרא מוכיחה שזו שיטתו העקבית של רבי יוחנן, שהסביר באותו אופן גם את דברי רבי
אליעזר בן יעקב וגם את דברי רבי שמעון במשנה אחרת.